

Nadaljevanje Kritične analiza članka »So v Sloveniji plače preveč obremenjene z davki in prispevki?«, avtorja Anžeta Lebingerja, objavljen v Dnevniku dne 6.2.2026, ki jo izvedel mag. Franc Derganc s pomočjo orodja »Ai analitika avne oblasti« - PRVIČ

Avtor: mag. Franc Derganc

Datum: 9. 2. 2026

ZADEVA: Povzetek Kritične analiza članka »So v Sloveniji plače preveč obremenjene z davki in prispevki?«, avtorja Anžeta Lebingerja, objavljen v Dnevniku dne 6.2.2026, ki jo izvedel mag. Franc Derganc s pomočjo orodja »Ai analitika avne oblasti«.

Povezava: Derganc, F., www.modro.poslovanje.si, 6.2.2026, [Kritična analiza članka avtorja Anžeta Lebingerja, »So v Sloveniji plače preveč obremenjene z davki in prispevki?«, Dnevnik, dne 6.2.2026 PRVIČ- Razpravo o »obremenitvi plač« je nujno premakniti na višjo, bolj odgovorno raven in zakaj noben program NOBENE politične stranke z vidika človeka -ni legitim!](#)

Jedrni sklep (v eni povedi)

Problem Slovenije ni “previsoka obdavčitev dela”, temveč **odsotnost merljive in odgovorne države**.

Dokler programi ne preidejo iz sloganov v KPI-je, je razprava o odstotkih zgolj ideološki marketing.

Ta članek, kot vsebinsko nadaljevanje prvotne razprave, zato nima namena polemizirati z novinarjem ali posameznimi političnimi stališči, temveč jasno pokazati metodološko smer, v katero bi se morala premakniti javna razprava. Sporočilo je preprosto: dokler novinarji, stroka in politika vprašanj ne zastavljajo v jeziku merljivih učinkov, odgovornosti in popravljivosti sistema, ne moremo pričakovati boljšega upravljanja države – le ponavljanje istih sloganov.

Povzetek - Abstract

Javna razprava o »obremenitvi plač« je v slovenskem prostoru metodološko zgrešena že na izhodišču, ker problem reducira na višino davčnih stopenj in davčnega klina, namesto da bi presojala legitimnost učinkov države za človeka.

Tak okvir je politično uporaben, vendar analitično nepošten: meri, koliko država pobere, ne meri pa, kaj državljan za to dejansko dobi, kako hitro dobi pravico in kdo nosi posledice, ko sistem odpove.

Kazalnik davčnega klina po metodologiji **OECD** je zgolj fiskalni indikator razmerja med stroškom dela in neto prejemkom; **ne zajema kakovosti javnih storitev, trajanja postopkov, administrativnih stroškov, pravne varnosti ali tveganj, ki jih posameznik nosi zaradi institucionalne neučinkovitosti**. Posledično javna razprava ostaja na ravni odstotkov, namesto na ravni dejanskih življenjskih učinkov.

Analiza pokaže, da je za **presajo legitimnosti davčne politike** nujen premik iz računovodskega vprašanja »koliko država vzame« v sistemsko vprašanje »**kaj za to dobimo in kako to merimo**«.

Posebej pomembni so **kazalniki delovnih spodbud** (npr. »low wage trap« oziroma METR), ki razkrivajo, da enake davčne stopnje povzročajo bistveno različne učinke za različne profile gospodinjestev. Zato politična retorika o »povprečnem delavcu« zamegli realnost: dejansko obstajajo konkretni življenjski scenariji (samski, družina z enim ali dvema dohodkoma, samozaposleni, upokojenci), katerih položaj je mogoče presojati le z operativnimi in merljivimi kazalniki.

Prispevek uporablja metodologijo **AI Analitik javne oblasti (AJAO)**, ki legitimnost javnih politik presoja po štirih minimalnih merilih:

- (1) jasno opredeljeni cilji v jeziku realnega življenja,
- (2) merljivi kazalniki uspešnosti (KPI),
- (3) določeni nosilci odgovornosti ter
- (4) varovalke in popravljivost ob napakah sistema.

Na tej podlagi je izvedena dvofazna presoja:

- (i) kritična ocena medijskega okvira razprave ter
- (ii) sistematična presoja programov političnih strank.

Rezultat je konsistenten: aktualne razprave in programi – ne glede na ideološko usmeritev – ostajajo pretežno deklarativni. Govorijo o namenih (razbremenitev, solidarnost, konkurenčnost), ne pa o preverljivih učinkih, rokih, odgovornosti in sankcijah za neuspeh. Z vidika človeka zato ne dosegajo materialne legitimnosti.

V prispevku so zato dodane **operativne priloge**, ki metodologijo pretvarjajo v izvršljivo prakso: tehnični slovar KPI, normativni primer zapisa ciljev, numerična AJAO presoja programov političnih strank ter matrika kazalnikov po tipičnih življenjskih scenarijih gospodinjstev. Te priloge pokažejo, kako je mogoče politične obljube prevesti v merljive obveznosti države (baseline → cilj → rok → nosilec → vir merjenja → varovalka) ter kako se tveganje sistemskih napak prenese z državljana na državo. Nadalje je pripravljen tudi osnutek poglavja koalicijske pogodbe v normativnem jeziku, ki KPI neposredno vgrajuje v politični mandat in s tem vzpostavlja dejansko odgovornost oblasti.

Primerjalna presoja odgovorov političnih strank potrdi institucionalni problem: nobena od obravnavanih strank ne preseže praga operativne legitimnosti, saj ne določi merljivih ciljev, rokov, nosilcev in popravljivosti. Programi so zato politično razumljivi, vendar upravljavsko neoperativni. Demokracija brez merljivih zavez pa postane demokracija brez odgovornosti.

Sklepno prispevek zagovarja, da je »odrasla« razprava o plačah in davkih mogoča šele, ko se politična debata premakne od stopenj k izidom, od povprečij k realnim profilom ljudi ter od deklaracij k KPI, rokom, odgovornosti in varovalkam. To ni dodatna tehnična zahteva, temveč **minimum legitimnosti države, usmerjene k človeku**.

Rezultat analize AJAO je nedvoumen: nobena od obravnavanih političnih strank ne doseže niti minimalnega praga operativne legitimnosti (20/100), saj programi ne vsebujejo merljivih ciljev, kazalnikov, nosilcev odgovornosti ali sistemskih varovalk, temveč ostajajo na ravni deklaracij in fiskalnih namer. To pomeni, da v Sloveniji trenutno obstajajo politična stališča o davkih, ne pa upravljavski programi, po katerih bi bilo mogoče objektivno presojati uspešnost oblasti.

V prilogi je zato pripravljen konkreten normativni predlog poglavja koalicijske pogodbe, ki KPI-je, roke, odgovornost in popravljivost neposredno vgradi v mandat vlade, s čimer bi državljani prvič v zgodovini dobili dejansko podlago za merjenje in ocenjevanje

1) Zakaj je javna razprava o “obremenitvi plač” že na izhodišču zgrešena

Slovenska javna razprava se pri vprašanju plač vsakič znova ujame v isti okvir: **koliko država vzame in koliko ostane delavcu**. Tak okvir je politično uporaben, ker hitro vzbudi čustva, ni pa analitično pošten.

Članek avtorja Anžeta Lebingerja v Dnevniku odpira tipično vprašanje: ali so plače v Sloveniji preveč obremenjene z davki in prispevki. V članku se pojavi tudi sklicevanje na “davčni klin” oziroma skupno obremenitev dela. Toda že tu nastopi ključna težava: **javnost se praviloma ustavi pri odstotkih**, ne da bi vprašala, ali je sistem za te odstotke sploh učinkovit, pravičen in popravljiv. (1)

Če bi razpravo postavili pošteno, bi jo morali preoblikovati v dve vprašanji, ki sta za človeka odločilni:

- **Kaj dobimo za denar, ki ga plačamo?** (zdravstvo, pokojnine, vrtci, varnost, pravna država) (2)
- **Kdo nosi posledice, ko sistem ne deluje?** (čas, napake, škoda, izgubljena pravna varnost, stres, finančni zlom) (3)

Šele ko politika odgovori na ti vprašanji, lahko sploh smiselno govorimo o tem, ali je obremenitev “previsoka”.

2) Davčni klin (OECD metodologija) ni slogan – je merilo, ki pokaže samo polovico resnice

V javnosti se “davčni klin” pogosto uporablja kot udarni argument: *Slovenija je nadpovprečno obremenjena, zato je treba razbremeniti delo*. Toda davčni klin je tehnična meritev: razlika med stroškom dela in neto izplačilom, praviloma kot vsota dohodnine in prispevkov delavca in delodajalca (po nekaterih metodah zmanjšana za družinske denarne prejeme). (4)

OECD davčni klin definira kot **razmerje med davki in prispevki, ki jih plača povprečni delavec, ter celotnim stroškom dela za delodajalca**, in ga uporablja kot indikator, ki kaže, v kolikšni meri obdavčitev dela odvrča od zaposlovanja. (5)

To je pomembno, ker davčni klin:

- pove, **koliko** sistem pobere,
- ne pove pa, **kaj** sistem za to zagotovi v praksi.

Če država pobere veliko, hkrati pa zagotovi hitro zdravstvo, učinkovite postopke in stabilno socialno varnost, je tudi višja obremenitev lahko legitimna. Če pa pobere veliko, človek pa mora za osnovne storitve čakati, doplačevati ali se leta boriti v postopkih, potem problem ni več “višina davkov”, temveč **učinkovitost in pravičnost države**. (6)

3) Največja slepa pega politike: “pasti” in realno življenje družin

Ena najbolj spregledanih točk v političnih razpravah o “razbremenitvi” je vprašanje, ali se delo splača – **ne v teoriji, temveč v realnem življenju**.

Tu nastopijo t. i. **work incentive** kazalniki: “pasti nizkih plač”, marginalne efektivne stopnje, učinki transferjev in stroškov (vrtci, prevozi, oskrba) na to, koliko človeku dejansko ostane od dodatnega dela.

Statistični urad RS (SURS) pri indikatorju “low wage trap” pojasnjuje, da kazalnik pokaže razliko v neto zaslužku ob prehodu na bolje plačano delo – zaradi višjih davkov in prispevkov ter nižjih transferjev, ki se z višjim dohodkom zmanjšajo. (7) Eurostat podobno opredeljuje “low wage trap” kot merjenje finančnih posledic povečanja delovnega napora oziroma zaslužka. (8)

To pomeni: **isti davčni odstotek** ima lahko za samskega in za družino z otroki povsem različne učinke. In ravno tu politika pogosto govori o “povprečnem človeku”, ki v resnici ne obstaja – obstajajo profili gospodinjestev, različni stroški, različne pasti in različna tveganja. (9)

Če programi političnih strank ne znajo povedati, kaj se zgodi z neto dohodkom pri tipičnih profilih (samski, par, družina z enim hranilcem, družina z dvema hranilcema), potem ne ponujajo upravljanja – ponujajo retoriko.

4) Zakaj noben program političnih strank “z vidika človeka” še ni legitim

Tu pridemo do trde, a preverljive ugotovitve.

Ko politične programe presojava po merilu človeka, nas ne zanima, ali so “levi” ali “desni”, temveč ali imajo naslednje elemente:

1. **Cilje v jeziku realnega življenja** (npr. skrajšanje čakalnih dob; manj pasti nizkih plač; višja predvidljivost neto dohodka; hitrejša pravna varnost). (10)

2. **Merljive kazalnike (KPI)**, ki so javno primerljivi in časovno opredeljeni (npr. koliko dni do odločbe; koliko % izboljšanja dostopnosti vrtcev; koliko se zmanjša "low wage trap"). (11)
3. **Odgovornost**: kdo je nosilec, kdo odgovarja za neuspeh in kako se sistem popravlja. (12)
4. **Varovalke pred nepovratno škodo**: kaj se zgodi, ko država naredi napako – kdo nosi breme časa, stroškov in posledic. (13)

Po tem testu se pokaže neprijetna resnica:

politični programi praviloma govorijo o **namenih** (solidarnost, konkurenčnost, pravičnost), ne govorijo pa o **mehanizmih**, ki bi jih lahko volivec nadzoroval in preveril. (14)

Zato so z vidika človeka "nelegitimni" v materialnem smislu: ne zato, ker bi bili nujno zli ali ideološko napačni, temveč zato, ker **ne omogočajo preverjanja, ali bo življenje ljudi merljivo boljše**.

Demokracija brez merljivih zavez pa je hitro demokracija brez odgovornosti.

5) Institucionalni problem: država raje ostaja pri formalizmu kot pri rezultatih

Ta problem ni samo političen, temveč institucionalen.

Če institucije (vključno s tistimi, ki bi morale varovati človekove pravice) ostajajo pri formalni presoji zakonitosti, ne pa pri presoji realnih učinkov, potem država ustvarja sistem, v katerem je človek vse bolj prepuščen samemu sebi:

- pri davčnih in upravnih postopkih,
- pri socialnih pravicah,
- pri dostopnosti storitev,
- pri času do pravne varnosti. (15)

V tem kontekstu je pomembno, da mednarodni standardi za institucije varuha človekovih pravic poudarjajo potrebo po transparentnem, meritornem in objektivnem postopku izbire. Beneška komisija v "Benških načelih" izrecno določa, da mora biti postopek izbire kandidatov javno objavljen, transparenten, merit-based in objektivni. (16)

Če država ne prenese niti meritornosti pri izbiri institucije, ki varuje človeka, kako naj prenese meritornost pri presoji davčnih in socialnih politik?

6) Kaj bi bila “odrasla” razprava o plačah in davkih

Odrasla javna razprava bi naredila tri premike:

Prvič: iz “koliko država vzame” v “kaj za to dobimo in kako to merimo”.

Drugič: iz “povprečnega človeka” v “realne profile gospodinjstev in pasti”.

Tretjič: iz “ideologij” v “KPI, roke, odgovornost in popravljivost”.

To niso abstraktne zahteve. To je minimum legitimnosti.

Če program tega ne zmore, je to program za medije – ne program za človeka.

7) Zaključno poglavje – tehnični pomen prilog in širši okvir razprave

Predstavljene priloge tega članka (primerjalne tabele, numerična AJAO presoja, KPI-matrika ter normativni osnutek koalicijske pogodbe) niso dodatna teoretična razprava, temveč tehnični instrument preverljivosti.

Njihov namen je razpravo o davkih in plačah preoblikovati iz mnenj in ideoloških stališč v merljive, primerljive in revizijsko sledljive upravljavске obveznosti oblasti. Šele ko so cilji zapisani v številkah, z roki, nosilci odgovornosti in varovalkami, lahko državljan prvič objektivno presodi, ali politika deluje ali ne.

AJAO presoja jasno pokaže, da trenutno politični prostor ponuja predvsem fiskalne predloge (znižanja ali prerazporeditve bremen), **ne pa sistemskih mehanizmov odgovornosti.**

Zato razprave o »previsoki obremenitvi plač« ostajajo na ravni parcialnih rešitev – govorijo o enem vhodnem parametru (stopnja davka), ne govorijo pa o izhodnih rezultatih (kakovost življenja, pravna varnost, dostopnost storitev, demografska stabilnost). Tak pristop je računovodski, ne upravljavski.

Ključna metodološka poanta prispevka je zato preprosta: **davčna politika sama po sebi ni cilj, temveč orodje.** Njena legitimnost se ne meri po tem, koliko odstotkov zniža ali zviša stopnjo, temveč po tem, ali izboljša konkretne življenjske izide ljudi. Brez te povezave so razprave o davčnem klinu podobne razpravi o ceni goriva brez vprašanja, kam sploh potujemo.

V tem smislu je razprava o obdavčitvi plač le en podsistem širšega razvojnega vprašanja: **kaj kot družba sploh želimo doseči.** Če bi si kot nacija jasno zadali merljive dolgoročne cilje – na primer stabilno demografijo, socialno varnost, predvidljivo pravno okolje ali razvojni scenarij »rodnost 2.0 brez vpliva migracij« – bi bila davčna politika zgolj eden od instrumentov za doseg te ciljev, ne pa politični cilj sam po sebi. Obdavčitev dela bi postala tehnična spremenljivka v modelu, ne ideološki spor.

Šele tak pristop omogoča resno državno upravljanje: najprej določimo, **kakšno družbo želimo čez 50, 100 ali 300 let**, nato pa davke, transferje in javne storitve prilagodimo tako, da ta cilj merljivo podpirajo. V tem okviru razprava o plačah ni več vprašanje »koliko nam država vzame«, temveč vprašanje, **kako zagotoviti, da bodo naši potomci tudi čez stoletja živeli varno, dostojno in sanjali v slovenskem jeziku.**

Opombe (na kaj se v besedilu nanaša posamezno misel iz članka »Kritična analiza članka avtorja Anžeta Lebingerja, »So v Sloveniji plače preveč obremenjene z davki in prispevki?««)

- (1) Povod: vprašanje in okvir razprave v članku Dnevnika o "preobremenitvi plač" in poudarki o obremenitvi povprečne plače.
- (2) Teza "davki kot cena javnih storitev" in legitimnost skozi učinke – povzeto iz vaših izhodišč (AI analitika javne oblasti). (Vir 21)
- (3) "Kdo nosi breme, ko sistem odpove" – jedro vaše metodologije legitimnosti, posebej poudarjeno v matrikah/razdelkih o postopkovni pravičnosti. (Vir 21)
- (4) Tehnična definicija tax wedge (brošura Taxing Wages) – vsota PIT + prispevki delavca in delodajalca (z upoštevanjem denarnih prejemkov po metodologiji).
- (5) OECD definicija "tax wedge" kot indikator v % stroška dela.
- (6) Premik razprave iz stopenj v rezultate/učinke – metodološko iz vašega sklopa "AI Analitik javne oblasti". (Vir 21)
- (7) SURS razlaga indikatorja "low wage trap".
- (8) Eurostat/ESMS annex razlaga "low wage trap" kot finančne posledice povečanja zaslužka.
- (9) Kritika "povprečnega človeka" in uporaba profilov gospodinjstev – povzeto iz vaših prilog/okvirov 4 profilov. (Vir 21)
- (10) "Outcomes" kot merilo (zdravstvo, pravna varnost, socialna varnost) – iz metodološkega sklopa AJAO. (Vir 21)
- (11) KPI kot minimum legitimnosti programov – večkrat utemeljeno v vaših besedilih o KPI in legitimnosti razvojnih politik. (Vir 18)
- (12) Odgovornost nosilcev oblasti in popravljivost sistema – osrednja linija vaših analiz o dobri upravi in pozitivnih obveznostih. (Vir 11, 28)
- (13) Varovalke pred nepovratno škodo – posebej izpostavljeno v vaših analizah kumulativnih učinkov postopkov in socialnih posledic. (Vir 33, 35)
- (14) Sklep "programi so deklaracije, ne operativni načrti" – povzeto iz vašega članka "Podjetnik, poglej to, preden voliš" in iz te analize. (Vir 44, 21)
- (15) Institucionalna preferenca formalizma pred učinki – povezljivo z vašimi analizami debirokratizacije in dobre uprave. (Vir 27, 28)
- (16) Beneška komisija – zahteva po javnem, transparentnem, merit-based postopku izbire ombudsmana (Venice Principles).

Viri (enotno, preštevilčeno; avtor: mag. Franc Derganc, razen kjer je posebej navedeno)

Opomba: spodaj so viri, ki jih v tem članku dejansko uporabljam kot podlago (zlasti za metodologijo, kriterije legitimnosti, KPI-logiko, in institucionalne standarde). Če želiš, lahko v naslednji iteraciji dodam še "popoln bibliografski seznam" tvoje celotne baze (kot ločen prilogovni seznam), vendar bi bil bistveno daljši od časopisnega formata.

1. **Lebinger, A.** *So v Sloveniji plače preveč obremenjene z davki in prispevki?* Dnevnik, 6. 2. 2026.
2. **OECD.** *Tax wedge – indicator definition.*
3. **OECD.** *Taxing Wages 2025 – Overview / methodology (tax wedge as PIT + SSC employee+employer, minus benefits, % labour costs).*
<https://www.oecd.org/tax/tax-policy/tax-wedge.htm>
4. **OECD.** *Taxing Wages 2025 – brochure (PDF).*
<https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages.htm>
5. **SURS (Statistični urad RS).** *Work incentive indicators – “low wage trap” explanation.*
<https://www.stat.si/StatWeb/en/Field/Index/15/74>
6. **Eurostat (European Commission).** *Structural Indicator “Low Wage Trap” – briefing note (PDF).*
https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Low-wage_trap
7. **Beneška komisija (Venice Commission).** *Principles on the Protection and Promotion of the Ombudsman Institution (“Venice Principles”), CDL-AD(2019)005.*
[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2019)005-e)
8. Derganc, F. *AI Analitik javne oblasti (metodološki sklop).* (spletna zbirka / baza znanja)
<https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/AI%20Analizitk%20javne%20oblasti%20hitra%20vo2.pdf>
9. Derganc, F. *Kritična analiza članka: So v Sloveniji plače preveč obremenjene z davki in prispevki?* (objava / baza znanja)
10. Derganc, F. *Kako naj se volivec odloča ... (članek/PDF).*
https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/kako%20naj%20se%20odloca%20volilec_1.pdf
11. Derganc, F. *Načelo pozitivne obveznosti države in vloga treh vej oblasti pri varovanju človekovih pravic* (6. 1. 2026) + povezane analize.

https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/pozitivne%20obveznosti%20oblasti%20v%20sloveniji_Fianal2_1.pdf

12. Derganc, F. *Idejni osnutek Zakona o dobri upravi (V8) + Priloga: Obrazec KTS-V3.1.*

https://modro-poslovanje.si/Portals/0/zdu8_v3_1.pdf

https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/ZAKON%20O%20DOBRI%20UPRAVI%203_1.pdf

https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/ZAKON%20O%20DOBRI%20UPRAVI%203_1.pdf

13. Derganc, F. *DEBIROKRATIZACIJA KOT UDEJANJANJE USTAVE – Zakaj država ne deluje – in zakaj rešitev ni tehnična.*

https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/ko%20drzava%20ne%20deluje%20in%20kaj%20je%20debirokratizacija_V7.pdf

14. Derganc, F. Razvojni program, javni interes in otrok kot indikator: zakaj »Made in Slovenia 2035 – predlog GZS«: *KPI kot minimum legitimnosti razvojne politike* (7. 1. 2026).

https://www.modro-poslovanje.si/Portals/0/Razvojni%20program%20GZS_Nadkonvencija.pdf

15. Derganc, F. *Podjetnik, poglej to, preden voliš* (www.modro-poslovanje.si, 2026).

<https://modro-poslovanje.si/BAZA-ZNANJA/podjetnik-poglej-to-preden-voli%c5%a1>

Pirloga 1: Povzetek navedb strank o problematiki »domnevno visoko obremenjenih plač v Sloveniji« in ocena Dnevnika o »ustreznosti odgovorov«

Tabela 1.1.: Prikaz odgovorov političnih strank iz članka v Dnevniku

Tabela povzema, da vse politične stranke problem obdavčitve plač obravnavajo predvsem skozi fiskalne ali ideološke poudarke (višina davkov, prerazporeditev bremen, konkurenčnost ali solidarnost), ne pa skozi merljive učinke za konkretne profile gospodinjstev. Posledično odgovori ostajajo opisni in programsko deklarativni, brez številčnih ciljev, rokov, nosilcev odgovornosti ali varovalk, zato z upravljaljskega vidika ne omogočajo preverjanja dejanske uspešnosti politike.

Primerjalna tabela stališč političnih strank o obdavčitvi plač (VIR: Anže Lebinger, Dnevnik 6.2.2026)

Stranka	Ključna stališča (povzetek odgovora iz članka)	Predlagani ukrepi / nadomestni vir	Ocena konkretnosti (po članku)
Gibanje Svoboda	Davki in prispevki financirajo javne sisteme (zdravstvo, pokojnine, šolstvo, socialna varnost). Davčni primež je sicer nad povprečjem OECD, vendar nižji kot v Belgiji, Nemčiji, Franciji. Primerjave pogosto spregledajo neobdavčene dodatke (malica, prevoz, regres, božičnica).	Ni konkretnih davčnih rezov; poudarek na ohranitvi financiranja javnih sistemov.	2 / 3
Slovenska demokratska stranka (SDS)	Niso odgovorili.	—	—
Socialni demokrati (SD)	Obremenitev dela je nadpovprečna. Razbremenitev dela ob hkratni pravični obdavčitvi premoženja.	Davek na premoženje (1–5 ‰, progresivno), olajšava za prvo nepremičnino; dvig splošne olajšave; prilagoditev dohodninskih razredov.	3 / 3
Nova Slovenija – Krščanski demokrati (NSi)	Plače so preveč obdavčene. Neto prejemki nižji kot v sosednjih državah. Kritika povečanja obremenitve v času vlade.	Napoved splošne razbremenitve plač; konkretni mehanizmi niso podrobno opisani.	3 / 3

Levica in Vesna – zelena stranka	Javni sistemi in socialna zavarovanja so temelj solidarnosti. Potrebna razbremenitev plač ter pravičnejša obdavčitev dobičkov, kapitala in premoženja. Preveč davčnih izjem.	Večja obdavčitev kapitala in premoženja; odprava izjem.	3 / 3
Demokrati	Ena najvišjih obremenitev dela v OECD; to zavira rast in povzroča odliv kadrov.	Dvig splošne olajšave na 7.000 €; ukinitve 50 % razreda; enotna 40 % zgornja stopnja; razvojna kapica; davek od dobička 15 %.	3 / 3
Resni.ca	Dvig minimalne plače brez davčnih sprememb škodi. Plače je treba dvigniti prek nižjih davkov/prispevkov.	Znižanje davkov in prispevkov; znižanje DDV; spodbuda potrošnji.	3 / 3
Prerod	Visoka obremenitev dela zmanjšuje konkurenčnost. Razbremenitev ključna za razvoj.	Razbremenitev dela; brez novih davkov za podjetja do 2030; več vlaganj v R&R; hitrejša dovoljenja; podjetniško opismenjevanje.	3 / 3

Tabela 1.1.: Legitimnost odgovorov političnih strank z vidika AI analitika javne oblasti.

Te preglednice spodaj predstavljajo sistematično AJAO-presoj programov političnih strank po štirih minimalnih merilih upravljaljske legitimnosti: ali imajo konkretne življenjske cilje (C1), merljive kazalnike (C2), jasno določene nosilce odgovornosti (C3) in varovalke ob napakah sistema (C4).

Ker nobena stranka teh elementov ne vgradi operativno in preverljivo, vse ostanejo pod pragom 20/100, kar pomeni, da gre za deklarativna politična stališča, ne pa za programe, po katerih bi bilo mogoče meriti in odgovorno presojati uspešnost oblasti.

AJAO presoja političnih stališč o obdavčitvi plač

Stranka	C1: cilji (življenjski učinki)	C2: KPI	C3: odgovornost	C4: varovalke	AJAO rezultat (legitimnost)	Opomba
Gibanje Svoboda	● (javne storitve kot namen)	×	×	×	NE	normativno, brez operativnih mehanizmov
SDS	●*	×	×	×	NE	AJAO povzema stališča iz programskih dokumentov SDS (mediju niso odgovorili)
SD	● (premoženjski davek kot vir)	×	×	×	NE	fiskalni ukrepi ≠ merjeni učinki
NSi	● (višje neto plače)	×	×	×	NE	retorična razbremenitev brez metrik
Levica + Vesna	● (pravičnost, solidarnost)	×	×	×	NE	redistribucija brez operativnega okvira
Demokrati	● (konkurenčnost, neto dohodki)	×	×	×	NE	najbolj konkretni davčni rezi, a brez KPI
Resni.ca	×	×	×	×	NE	makro slogani (DDV ↓ → potrošnja ↑)
Prerod	● (razvoj, investicije)	×	×	×	NE	razvojna retorika brez merljivosti

Numerična AJAO presoja političnih stališč

Stranka	C1	C2	C3	C4	Skupaj (/100)	Razred
Gibanje Svoboda	12	0	0	0	12	neoperativno

SDS*	10	0	0	0	10	neoperativno
SD	14	0	0	0	14	neoperativno
NSi	12	0	0	0	12	neoperativno
Levica/Vesna	13	0	0	0	13	neoperativno
Demokrati	16	2	0	0	18	neoperativno
Resni.ca	6	0	0	0	6	neoperativno
Prerod	10	0	0	0	10	neoperativno

Ključni rezultat

 Nobena stranka ne preseže 20/100.

To pomeni:

obstajajo **mnenja**,

ni pa **upravljavskih programov**.

Metodologija AJAO – numerični model (0–100)

Struktura točkovanja

Kriterij	Vsebina	Max točk
C1 – Cilji (outcomes)	cilji zapisani v jeziku realnega življenja (čas, denar, dostopnost)	25
C2 – KPI / merljivost	številke, roki, baseline, merjenje napredka	25
C3 – Odgovornost	imenovan nosilec, javno poročanje, sankcija za neuspeh	25
C4 – Varovalke / popravljivost	kompensacija, odprava škode, zaščita človeka ob napaki	25

Skala

80–100 → legitimno (upravljavsko zrelo)

50–79 → delno legitimno (operativno, a nepopolno)

20–49 → deklarativno (retorika)

0–19 → neoperativno

Priloga 2: Prikaz delnih rezultatov AI Analitika javne oblasti, ki je presojal, kako bi morala oblast, če bi delovala odgovorno, reševati vpašanja obdavčitve plač

2.1. Povzetek poglavja (AJAO – normativni okvir legitimnosti javnih politik)

Predstavljeni okvir vzpostavlja metodološki in normativni standard, po katerem morajo biti davčne in socialne politike oblikovane kot merljive, preverljive in izvršljive obveznosti države, ne zgolj kot politične namere. Ključni premik je prehod iz abstraktnih obljub (znižanje davkov, razbremenitev dela, večja pravičnost) v konkretne, kvantificirane cilje po tipičnih profilih gospodinjstev, določene z jasnimi kazalniki uspešnosti (KPI), roki, odgovornimi nosilci in varovalkami ob napakah sistema.

Tehnični slovar KPI določa enotne definicije kazalnikov, kot so neto dohodek, delovne spodbude (low wage trap), čas do pravne varnosti, dostopnost storitev in popravljivost, s čimer se zagotovi, da se učinki politik merijo na ravni realnega življenjskega položaja ljudi, ne zgolj na ravni fiskalnih stopenj. Operativna matrika po življenjskih scenarijih gospodinjstev dodatno konkretizira, kako se ti kazalniki uporabljajo v praksi: za vsak profil se določijo izhodišče, ciljna vrednost, rok, nosilec, vir merjenja in varovalka, kar omogoča objektivno presojo uspešnosti ter prenos tveganja sistemskih napak z državljanom na državo.

Tak pristop pomeni preoblikovanje političnega programa v upravljavski načrt, kjer so rezultati merljivi, odgovornost določena in popravljivost zagotovljena. Brez teh elementov program ne ustvarja izvršljivih obveznosti oblasti in ostaja na ravni retorike, zato državljanom ne omogoča nadzora nad dejanskimi učinki javnih politik.

V nadaljevanju (točka 2.2.) je zato prikazano konkretno besedilo koalicijske pogodbe v normativni obliki, kjer bi lahko državljani neposredno razbrali merljive cilje, odgovorne nosilce ter dejansko odgovornost oblasti za doseganje obljubljenih rezultatov.

Da bi razpravo o »obremenitvi plač« premaknili iz ravni političnih sloganov na raven dejanskega upravljanja države, je treba metodološka izhodišča AJAO prevesti v operativni in pravno zavezujoč jezik. V nadaljevanju so zato posamezni elementi – od ciljev do varovalk – razčlenjeni korak za korakom: najprej kot normativni zapis, nato kot tehnična definicija kazalnikov, zatem kot logika odgovornosti ter na koncu kot konkretna matrika življenjskih scenarijev.

Vsaka podtočka opravlja jasno funkcijo: najprej pokaže, **kako mora biti obljuba zapisana**, nato **kako jo merimo**, **kdo zanjo odgovarja** in **kako se napake samodejno**

popravijo. Šele kombinacija vseh štirih ravni ustvari program, ki je pravno, upravljavsko in demokratično legitimen.

2.2.1. Normativni zapis ciljev (pravna zaveza namesto retorike)

Ta točka pokaže, kako se politična obljuba prevede v izvršljivo obveznost: vsak cilj mora biti zapisan v obliki roka, številke, nosilca in sankcije. Namen je zagotoviti, da je program primerljiv z zakonsko normo ali pogodbeno obveznostjo, ne pa z opisno politično izjavo brez pravnih posledic.

2.2.2. Tehnični slovar KPI (enotna merila in definicije)

Ta del določa skupni jezik merjenja, brez katerega nadzor ni mogoč. Vsak kazalnik ima natančno metodologijo, vir podatkov in matematično definicijo, s čimer se prepreči arbitrarna razlaga rezultatov ter omogoči neodvisna revizija učinkov politike.

2.2.3. AJAO logika odgovornosti (kdo nosi tveganje sistema)

Tukaj je pojasnjeno temeljno načelo legitimnosti: oblast mora prevzeti odgovornost za učinke svojih odločitev. Če ni določenega nosilca, merila uspešnosti in varovalke ob napaki, tveganje nosi posameznik – kar je v nasprotju z načelom dobre uprave in pozitivnih obveznosti države.

2.2.4. Operativna KPI matrika (prevod politike v življenje ljudi)

Zadnja točka vse zgornje elemente združi v konkretno aplikacijo po tipičnih življenjskih scenarijih gospodinjestev. S tem se program presoja skozi realne situacije (samski, družina, s.p., upokojenec), kar omogoča neposredno preverjanje, ali politika dejansko izboljšuje vsakdanje življenje, ne zgolj statističnih agregatov.

Tako strukturiran prehod vodi od metodologije k praksi – od načel k merljivim obveznostim – in pripravi podlago za normativno besedilo koalicijske pogodbe, kjer so odgovornost, cilji in posledice za oblast zapisani jasno in preverljivo.

2.2.1. Kako mora biti to zapisano v programu (normativni primer)

Namesto:

✗ “Znižali bomo davke in razbremenili delo.”

Pravilno:

Do 31. 12. 2028:

- neto dohodek enostarševske družine +300 €/mes (SURS metodologija)
- low wage trap ≤ 45 %
- odločbe FURS ≤ 30 dni (P90)

- strošek vrtca $\leq 10\%$ neto dohodka
- nosilec: MF + MDDSZ
- polletno poročilo DZ
- ob prekoračitvi roka avtomatska kompenzacija 8% letno

👉 To je **upravljavska obveza**, ne politična obljuba.

2.2.2. Tehnični slovar KPI (za zakonodajno rabo)

Neto dohodek: Δ neto po davkih + transferjih (€/mes)

Kazalnik meri dejansko spremembo razpoložljivega dohodka gospodinjstva po vseh davkih, prispevkih in prejetih transferjih, izraženo v evrih na mesec. Namen kazalnika je preveriti, ali politika v realnem življenju povečuje finančno varnost ljudi, ne zgolj formalno znižuje davčne stopnje.

Low wage trap: METR (marginal effective tax rate) po SURS/Eurostat metodologiji

Kazalnik meri delež dodatnega zaslužka, ki ga posameznik izgubi zaradi višjih davkov, prispevkov in hkratnega zmanjšanja transferjev, ter s tem pokaže, ali se dodatno delo dejansko splača. Namen kazalnika je preprečiti sistemske »pasti«, v katerih napredovanje ali več dela ne izboljša neto položaja gospodinjstva.

Čas do pravne varnosti: P90 trajanja postopka (dni)

Kazalnik meri čas, v katerem je 90% postopkov pravnomočno zaključenih, s čimer odraža realno hitrost delovanja upravnih in davčnih organov. Namen kazalnika je zagotoviti predvidljivost in zmanjšati tveganje, da bi breme časa in negotovosti nosil posameznik namesto države.

Dostopnost storitev: delež stroška ($\%$ neto dohodka)

Kazalnik meri, kolikšen delež razpoložljivega dohodka gospodinjstva predstavljajo stroški ključnih javnih storitev (npr. vrtec, zdravstvo, oskrba, stanovanje). Namen kazalnika je zagotoviti, da javne storitve ostanejo ekonomsko dosegljive in da ne ustvarjajo prikrite obremenitve, ki izniči učinke davčnih razbremenitev.

Popravljljivost: samodejna kompenzacija ob prekoračitvi roka

Kazalnik določa obveznost države, da ob prekoračitvi zakonskih rokov ali napačnem ravnanju samodejno izplača kompenzacijo ali obresti v korist posameznika. Namen kazalnika je prenesti tveganje sistemskih napak z državljana na državo ter vzpostaviti dejansko odgovornost javnih organov.

2.2.3. Zaključna AJAO logika

Program (ključen program pa je v Sloveniji Koalicijska pogodba), ki ne opredeli konkretnih profilov ljudi, merljivih ciljev, odgovornega nosilca in varovalk ob napakah sistema, ne omogoča preverjanja dejanskih učinkov politike in zato ne ustvarja nobene izvršljive obveznosti države. Tak dokument ostane na ravni politične retorike in obljub, zaradi česar tveganja in posledice neučinkovitosti še naprej nosi posameznik, ne pa oblast.

Če program:

- nima profilov → ne razume ljudi
- nima števil → ni merljiv
- nima nosilca → ni odgovornosti
- nima varovalke → tveganje nosi človek

👉 potem **ni program upravljanja, temveč predvolilni slogan.**

2.2.4. AJAO – KPI po življenjskih scenarijih gospodinjstev

Ta matrika predstavlja operativni prevod političnih obljub v merljive upravljaljske obveznosti, saj za vsak tipičen profil gospodinjstva določa konkretne cilje, kazalnike, roke in varovalke, po katerih je mogoče objektivno preveriti uspešnost politike. S tem se razprava premakne od abstraktnih sloganov k preverljivim življenjskim učinkom ter tveganje sistemskih napak prenese z posameznika na državo.

🎯 Metodološko pravilo

Za vsak profil morajo biti zapisani:

Baseline → cilj → rok → nosilec → vir merjenja → varovalka

📊 **Operativna KPI matrika (primer, kako bi moral izgledati legitimen program)**

Profil gospodinjstva	KPI – neto dohodek	KPI – delovne spodbude (trap)	KPI – javne storitve (čas)	KPI – stroški (vrtci, zdravstvo ipd.)	Varovalke ob napaki
Samski (minimalna/pod 1.200 € bruto)	+120 €/mes do 2028	low wage trap ≤ 50 %	Zdravnik ≤ 7 dni	doplačila ≤ 3 % neto	avtomatska denarna pomoč ob zamudi

Samski (povprečna plača)	+150 €/mes	METR ≤ 60 %	davčna odločba ≤ 45 dni	0 dodatnih obveznih dajatev	obresti v korist zavezanca
Par, 1 dohodek, 1 otrok	+250 €/mes	trap ≤ 55 %	vrtec ≤ 10 % neto dohodka	brez izgube transferjev pri napredovanju	avtomatski predujem transferja
Par, 1 dohodek, 2 otroka	+300 €/mes	trap ≤ 50 %	vrtec ≤ 12 % neto	stanovanjski stroški ≤ 30 % neto	socialni most dohodka ob padcu
Par, 2 dohodka, 2 otroka	+350 €/mes	trap ≤ 60 %	odločbe FURS ≤ 30 dni (P90)	doplačila zdravstva ≤ 2 % neto	povračilo stroškov postopka
Enostarševska družina	+300 €/mes	trap ≤ 45 %	socialna odločba ≤ 15 dni	vrtec ≤ 5 % neto	takojšnji predujem + obresti
Samozaposleni / s.p.	efektivna obremenitev ≤ 40 %	brez "skokov" prispevkov	odločbe ≤ 60 dni	administrativni strošek ≤ 1 % prihodka	odškodnina ob prekoračitvi roka
Upokojenec z nizko pokojnino	+80 €/mes	—	zdravstvene storitve ≤ 5 dni	doplačila ≤ 0 %	avtomatsko kritje iz proračuna

Spodaj je pripravljen **osnutek poglavja koalicijske pogodbe**, napisan v **pravnem/operativnem jeziku**, tako da je: merljiv, izvršljiv, revizijsko preverljiv in politično zavezujoč.

2.1.: OSNUTEK DOLOČB KOALICIJSKE POGODBE, ki bi zagotovila, da postanejo politične stranke z vidika odnosa do človeka – legitimne

(Poglavje: Legitimnost davčne in socialne politike – KPI obveznosti države)

Člen 1 (načelo merljivih učinkov)

- (1) Stranke koalicije se zavezujejo, da se vse davčne, socialne in javnofinančne politike presoja po merljivih učinkih za človeka in gospodinjstva.
- (2) Noben ukrep, ki vpliva na obremenitev dela ali dostopnost javnih storitev, se ne šteje za izvedenega, če njegov učinek ni določen z merljivimi kazalniki uspešnosti (KPI).

Člen 2 (obvezni kazalniki uspešnosti – KPI)

Vlada Republike Slovenije določi in javno objavi naslednje obvezne kazalnike:

1. neto dohodek po tipičnih profilih gospodinjstev,
2. kazalnik delovnih spodbud (low wage trap / METR),
3. čas do pravnomočne odločbe v davčnih in socialnih postopkih (P90),
4. delež stroškov osnovnih javnih storitev v neto dohodku gospodinjstva,
5. delež prebivalstva, izpostavljenega nepovratni socialni škodi zaradi administrativnih zamud.

Kazalniki se merijo po metodologiji SURS, OECD ali Eurostat.

Člen 3 (minimalni cilji do konca mandata)

Koalicija se zavezuje doseči najmanj naslednje rezultate. **(Opomba: vsi navedeni zneski in ciljne vrednosti predstavljajo ilustrativne primere. Končne vrednosti morajo temeljiti na predhodni strokovni, fiskalni in socialno-ekonomski analizi ter biti utemeljene z uradnimi podatki in metodologijami pristojnih institucij.)**

Profil	Cilj
samski (minimalna plača)	+120 € neto/mes
družina, 1 dohodek, 2 otroka	+300 € neto/mes
enostarševska družina	+300 € neto/mes

Profil	Cilj
povprečni zaposleni	+150 € neto/mes
low wage trap	≤ 60 %
odločbe FURS	≤ 30 dni (P90)
socialne odločbe	≤ 15 dni

Cilji morajo biti doseženi najpozneje do 31. 12. zadnjega leta mandata.

Člen 4 (nosilci odgovornosti)

(1) Za posamezne kazalnike so odgovorni:

- minister za finance,
- minister za delo,
- minister za zdravje,
- predstojnik FURS.

(2) Nosilci odgovarjajo Državnemu zboru z letnim poročilom.

(3) Nedoseganje ciljev zahteva pripravo popravljalnega zakona v 90 dneh.

Člen 5 (transparentnost in javno poročanje)

(1) Vlada četrtno objavi javno poročilo o napredku KPI.

(2) Podatki morajo biti javno dostopni, primerljivi in strojno berljivi.

(3) Revizijo izvaja Računsko sodišče.

Člen 6 (varovalke in popravljivost)

(1) Če postopek preseže predpisani rok, se:

- obresti obračunajo v korist posameznika,
- izplača avtomatski predujem pravice,
- povrnejo stroški postopka.

(2) Tveganje časa nosi država, ne posameznik.

Člen 7 (posledice neizpolnjevanja)

Če vlada dve zaporedni leti ne doseže več kot 50 % ciljev:

- se sproži obvezna parlamentarna razprava,
- predsednik vlade predloži načrt popravljalnih ukrepov,
- koalicija lahko sproži glasovanje o zaupnici.

Obrazložitev:

 Zakaj je to ključno. To poglavje (ideja, da se v koalicijsko pogodbo zapišejo KRITERIJI USPEŠNOSTI DELOVANJ OBLASTI) naredi tri systemske spremembe:

- 1. politika → upravljanje;** obljube postanejo merljive obveznosti
- 2. ideologija → rezultati;** levi/desni postanejo nepomembni, štejejo številke
- 3. oblast → odgovornost;** neuspeh ima posledice

Jedrni sklep

Brez takih določb je koalicijska pogodba:

 politični pamflet.

S takimi določbami postane:

 upravljavska pogodba z državljani.